

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
**VĒSTURES
UN FILOZOFIJAS
FAKULTĀTE**

**KURSA DARBU,
BAKALAURA DARBU
UN MAGISTRA DARBU
IZSTRĀDE UN AIZSTĀVĒŠANA**

Metodiskie norādījumi

Rīga 2019

Metodiskie norādījumi ir paredzēti Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes Vēstures bakalaura un maģistra studiju programmu studentiem kursa, bakalaura un maģistra darbu izstrādei. Metodiskie norādījumi ir vispārēji un neietver katras vēstures zinātnes apakšnozares specifiskos jautājumus.

Metodisko norādījumu mērķis ir sniegt studentiem iespēju savlaicīgi iepazīties ar katram darbam izvirzītajām prasībām, kā arī izstrādāšanas, noformēšanas un aizstāvēšanas kārtību.

Norādījumi izstrādāti, izmantojot līdzīgus nolikumus un norādījumus zinātnisko darbu izstrādē, piemērojot tos vēstures studiju programmām.

*Metodiskie norādījumi apstiprināti
Vēstures studiju programmu padomes sēdē
2019. gada 28.maijā, sēdes protokols Nr. S6/4*

Saturs

1. Kurša darbu, bakalaura darbu un maģistra darbu uzdevumi un prasības.	4
2. Temata izvēle un apstiprināšana.	6
3. Darbu izstrādes posmi.	6
4. Avotu un literatūras apzināšana.	7
4.1. Avoti un literatūra.	7
4.2. Darbs ar rakstītajiem avotiem.	8
4.3. Darbs ar zinātnisko literatūru.	11
5. Kurša darbu, bakalaura darbu un maģistra darbu struktūra un saturs.	12
6. Avotu un literatūras saraksta sastādīšana.	15
7. Atsauces, citāti, piezīmes un to atveide.	16
8. Bibliogrāfisko norāžu veidošanas piemēri.	17
9. Tabulu un attēlu noformēšana.	23
10. Darbu tehniskais noformējums.	23
11. Darbu iesniegšana.	24
12. Kurša darbu, bakalaura un maģistra darbu aizstāvēšana un vērtēšana.	25
13. Apelācijas kārtība.	26
Pielikumi.	
1. pielikums. Kurša darba pieteikuma paraugs.	27
2. pielikums. Bakalaura darba pieteikuma paraugs.	28
3. pielikums. Maģistra darba pieteikuma paraugs.	29
4. pielikums. Kurša, bakalaura un maģistra darba titullapas paraugs.	30
5. pielikums. Satura rādītāja paraugs.	31
6. pielikums. Dokumentārās lapas paraugs.	32
7. pielikums. Kirilicas burtu pārrakstīšana latīņu burtos.	33
8. pielikums. Tabulas un attēla noformēšanas paraugs.	34
9. pielikums. Bakalaura un maģistra darba vāka paraugs iesiešanai cietajos vākos.	35

1. Kurša, bakalaura un maģistra darbu uzdevumi un prasības

Rakstot **kurša, bakalaura un maģistra darbu**, studentam ir jāievēro šādas **prasības**:

- 1) tam ir jābūt studenta patstāvīgam pētījumam par izvēlētu aktuālu problēmu Latvijas, Eiropas, cita pasaules reģiona vai valsts vēsturē, arheoloģijā, kultūras mantojumā un/vai tā aizsardzībā, vēstures palīgdisciplīnās u.c.;
- 2) problēmas izpēte ir jābalsta uz vēstures avotu un vēstures literatūras (historiogrāfijas) studijām, izmantojot atbilstošās pētniecības metodes;
- 3) darba struktūrai ir jānodrošina secīgs, loģisks un argumentēts problēmas risinājums zinātniskā valodā atbilstoši attiecīgā darba mērķim un uzdevumiem, kas tika izvirzīti darba ievadā.

Kurša darbu vēstures bakalaura studiju programmas studenti raksta pirmajos divos studiju gados. Tā **mērķis** ir:

- 1) sistematizēt, paplašināt un nostiprināt studenta vēstures zināšanas un prasmi tās pielietot vēstures izpētē;
- 2) apgūt un izkopt zinātniski pētnieciskās iemaņas izvēlētajā vēstures zinātnes nozarē;
- 3) veicināt rakstiska zinātniska darba rakstīšanas iemaņu un vēstures pētīšanas metodikas apguvi (avotu un literatūras atlasī, analīzi, kritisku izvērtēšanu, materiāla sintēzi u.c.);
- 4) apgūt zinātniska rakstu darba struktūras un bibliogrāfisko norāžu veidošanas principus.

Kurša darba novērtējuma **kritēriji**:

- 1) darba satura atbilstība izvēlētajam tematam, izvirzītajam mērķim un darba uzdevumiem; darba mērķa un veicamo uzdevumu formulējumu skaidrība un darba uzdevumu izpilde;
- 2) temata iztirzājuma dziļums;
- 3) prasme izdarīt pamatotus secinājumus, to argumentācija;
- 4) izmantoto avotu un literatūras kritisks vērtējums (nevis pārstāstījums);
- 5) jautājumu izklāsta loģiskums;
- 6) valoda;
- 7) darba tehniskais noformējums.

Bakalaura darbs ir bakalaura studiju programmas noslēguma darbs un to students izstrādā un aizstāv trešajā studiju gadā. Tas apliecina studenta zinātniskā rakstu darba iemaņu apgūšanu – prasmi patstāvīgi izraudzīties, analizēt un kritiski izvērtēt vēstures avotus un literatūru, spēju brīvi rīkoties ar iegūtajām zināšanām, patstāvīgi izdarīt argumentētus secinājumus u.c.

Bakalaura darba novērtējuma **kritēriji**:

- 1) darba satura atbilstība izvēlētajam tematam, izvirzītajam mērķim un darba uzdevumiem; darba mērķa un veicamo uzdevumu formulējumu skaidrība un darba uzdevumu izpilde;
- 2) temata iztīrājuma dziļums;
- 3) prasme izdarīt pamatotus secinājumus, to argumentācija;
- 4) izmantoto avotu un literatūras kritisks vērtējums (nevis pārstāstījums);
- 5) jautājumu izklāsta loģiskums;
- 6) valoda;
- 7) darba tehniskais noformējums;
- 8) prasme darbu prezentēt (aizstāvēt) un izpētes temata pārzināšana.

Maģistra darbs ir patstāvīgs zinātnisks pētījums. Tam jā satur novitātes elementi, kas var izpausties gan patstāvīgā vēstures avota analizē, gan historiogrāfijas kritiskā izvērtēšanā, gan pamatojot jaunu zinātnisku pieeju.

Maģistra darba novērtējuma **kritēriji**:

- 1) darba satura atbilstība izvēlētajam tematam, izvirzītajam mērķim un darba uzdevumiem, darba uzdevumu izpilde;
- 2) apgalvojumu oriģinalitāte un izdarīto secinājumu patstāvība;
- 3) novitātes elementi;
- 4) izvēlēto pētniecības metožu pamatojums;
- 5) izmantoto avotu un literatūras kritisks vērtējums (nevis pārstāstījums);
- 6) prasme darbu prezentēt (aizstāvēt) un izpētes temata pārzināšana.

Kursa, bakalaura un maģistra darbā autoram ir stingri jāievēro akadēmiskā godīguma principi un nav pieļaujams plaģiātisms.

Par kursa un noslēguma darbu kvalitāti, izdarīto secinājumu zinātnisku pamatojumu, kā arī korektu darbu noformējumu un iesniegšanu noteiktajā termiņā ir atbildīgs autors.

2. Temata izvēle un apstiprināšana

Kursa, bakalaura un maģistra darba tematu students var izvēlēties atbilstoši savām zinātniskajām interesēm un studiju programmas prasībām. Pēc 1.kursa darba nākošos darbos var turpināt aizsākto tēmu, to padziļinot vai paplašinot.

Izvēloties sev interesējošo pētniecības virzienu, studentam ir jāņem vērā arī avotu un literatūras pieejamība un apstrādes iespējas, kā arī svešvalodu un paleogrāfijas zināšanas. Darbu virsrakstiem jābūt īsiem un precīziem un tiem jārosina radoša pieeja problēmas risinājumam. Lietderīgi noslēguma darba izstrādei ir **ieteicams** jau pirmajā mācību gadā nopietni apdomāt un izvēlēties tēmu, kuras izpētei veltīt turpmākos studiju gadus.

Kursa darba un bakalaura darba tēmu students, iepriekš to saskaņojot ar izraudzīto zinātnisko vadītāju, piesaka attiecīgās studiju programmas direktoram adresētā iesniegumā (skat. 1. un 2. pielikumu) līdz kārtējā akadēmiskā gada 20. novembrim. Maģistra studiju programmas studentiem maģistra darba tēma jāpiesaka pirmajā studiju gadā līdz 1. martam (skat. 3.pielikumu). Bakalaura un maģistra darba tēmu nosaukumiem pieteikumā ir jābūt tulkotiem arī angļu valodā. Tēmu un darba zinātnisko vadītāju apstiprina akadēmiskā personāla darba grupas.

3. Darbu izstrādes posmi

Lai students sekmīgāk un savlaicīgāk izstrādātu kursa, bakalaura vai maģistra darbu, ir ieteicams ievērot darba uzrakstīšanas pakāpenību un konkrētus darba izpildes posmus.

Sākot strādāt pie izvēlētās tēmas pētniecības, studentam vispirms ir jāapzina pieejamie avoti un literatūra. Tālāk jānoformulē darba mērķis un uzdevumi, jāizveido darba struktūra (plāns), ko apstiprina darba zinātniskais vadītājs, un jāplāno darba izstrādes gaita. Tad seko darbs ar avotiem un literatūru un darba rakstīšana.

Kad darbs ir pilnībā uzrakstīts un darba vadītājs to ir akceptējis, ieteicams darbu vēlreiz pārlasīt un izlabot pamanītās kļūdas un stila neveiklības, novēršot liekvārdību un atkārtojumus. Pabeigtais darbs jānoformē atbilstoši šo norādījumu prasībām.

Sekmīgu kursa, bakalaura un maģistra darba izstrādi ir grūti iedomāties bez regulāras sadarbības ar tā zinātnisko vadītāju, apspriežot darba rakstīšanas gaitu, problēmas un jautājumus.

4. Avotu un literatūras apzināšana

4.1. Avoti un literatūra

Norādījumus par to, kur meklējami avoti un literatūra izvēlētās tēmas pētniecībai, studentam var sniegt darba zinātniskais vadītājs.

Rakstītie **vēstures avoti** glabājas dažādos Latvijas arhīvos. Lielākie no tiem ir Latvijas Nacionālā arhīva (LNA) Latvijas Valsts vēstures arhīvs (LVVA) un Latvijas Valsts arhīvs (LVA). LVVA atrodami valsts un pašvaldību, tiesu, kārtu, konfesiju, politisko un sabiedrisko organizāciju, uzņēmumu un citu juridisko personu, kā arī privātpersonu dokumenti no 1220. līdz 1945. gadam, bet LVA meklējami dažādi dokumenti Latvijas vēstures pētniecībai no 1940. gada.

Arhīvu materiālus var apzināt, izmantojot **arhīvu ceļvežus**, citus pārskatus par arhīvu fondiem un fondos esošo lietu jeb glabāšanas vienību aprakstus, kā arī **Centrālā fondu reģistra** datubāzi Latvijas Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas mājas lapā **www.arhivi.lv**.

Rakstot zinātnisko darbu par kultūras pieminekļiem (gan arheoloģijas, gan arhitektūras un mākslas), to saglabāšanu un tml., vērtīgi dokumenti atrodami Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes (NKMP) Pieminekļu dokumentācijas centra arhīvā, kā arī www.mantojums.lv.

Pētot dažādus ar arheoloģiju, etnoloģiju u.c. saistītus jautājumus, var izmantot arī speciālo institūciju krātuves, piemēram, LU Latvijas vēstures institūta Arheoloģisko un Etnogrāfisko materiālu krātuves un Latvijas Nacionālā Vēstures muzeja krājuma materiālus. Ņemot vērā pētāmās tēmas specifiku, students var meklēt rakstītos un arheoloģiskos avotus arī dažādos Latvijas vai ārzemju novadpētnieciskajos u.c. muzejos.

Apzinot izvēlētās tēmas pētniecībai nepieciešamo vēstures **literatūru** – vēsturnieku monogrāfijas, rakstus krājumos un periodiskajos izdevumos (kas gadījumos, kad darbs veltīts pētnieku viedokļu izpētei, izmantojami kā vēstures avoti) u.c., studentam darbu atvieglos katalogi un dažādi rādītāji.

Mūsdienās literatūras meklēšanai ērti ir lietot **elektroniskos katalogus un datubāzes**. Pieejams ir, pirmkārt, astoņu Latvijas *Valsts nozīmes bibliotēku elektroniskais kopkatalogs*, kurā pamatā atspoguļoti izdevumi, kas bibliotēku krājumos nonākuši pēc 1990. gada. *Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB, www.lnb.lv) elektroniskajā katalogā* ir iekļauti visu bibliotēkas krājuma izdevumu apraksti, neatkarīgi no to izdošanas gada. LU mājas lapas sadaļā “Bibliotēka” <http://www.lu.lv/biblioteka/index.html> Nacionālās bibliogrāfijas analītiskās datubāzē ērti meklējamas ziņas par rakstiem periodikā.

Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas veidotajā kolekcijā “Periodika”

(www.periodika.lv) ir iespēja elektroniskā veidā aplūkot 40 laikrakstus un žurnālus no 1895. līdz 1957. gadam latviešu, vācu un krievu valodās. Savukārt laikā no 1822.–1940. gadam simts dažādu laikrakstu (arī Jelgavā, Ventspilī, Valmierā, Limbažos, Latgalē u.c. izdoto) pilni teksti, sakārtoti hronoloģiskā secībā, atrodami LNB E-Bibliotēkas Laikrakstu sadaļā *Mantojums*.

Neatsverams palīgs vēstures pētniekiem publicēto avotu un literatūras meklēšanā ir dažāda veida **rādītāji un datu bāzes**, piemēram:

1) Latviešu [Latvijas] zinātne un literatūra [1763–1916, 1920–1936]: periodikā iespiesto rakstu rādītājs. Sast. Augusts Ginters, Rīga 1920-1997.

2) Latviešu periodika [1768–1945]: bibliogrāfiskais rādītājs, 4 sēj. Sast. Kārlis Egle, Rīga 1977–1995.

3) Latviešu trimdas izdevumu bibliogrāfija [1940–1991], 5 sēj. Sast. Jānis Benjamiņš. Stokholma [1968].

4) Latvijas preses hronika: nacionālās bibliogrāfijas rādītājs, kas iznāk reizi mēnesī un sniedz informāciju par Latvijā (Letikas daļā un arī ārpus tās) iznākošajām publikācijām neatkarīgi no valodas un rakstības. Hronika sastāv no šādām daļām: Grāmatu hronika, Žurnālu un avīžu rakstu hronika (Analītika), Recenziju hronika un Letika (Latvija un latvieši pasaules presē).

Studentiem zinātniskā darba rakstīšanā var noderēt arī dažādu nozaru **enciklopēdijas, enciklopēdiskās vārdnīcas un rokasgrāmatas**.

Apzinot darba uzrakstīšanai nepieciešamos avotus un literatūru, studentiem vēlams atzīmēt visus svarīgākos avota un pētījuma apraksta elementus, kā arī bibliotēku katalogos norādītos darba šifrus. Tas aiztaupīs laiku un atvieglos pūles, lai saņemtu vajadzīgās grāmatas bibliotēkās un izveidotu galīgo darba avotu un literatūras sarakstu.

4.2. Darbs ar rakstītajiem vēstures avotiem

Darbs ar avotiem ir nozīmīgākais posms jebkurā zinātniskā pētījumā. Tā kā rakstītos vēstures avotus vēstures pētnieki izmanto visvairāk, tālākajā apskatā uzmanība ir veltīta tieši šim avotu veidam. Par darba specifiku ar pārējiem avotiem, piemēram, lietiskajiem, ikonogrāfiskajiem vai citiem, jākonsultējas ar darba zinātnisko vadītāju.

Izmantoto avotu apzināšanas, vākšanas, apstrādāšanas un raksturošanas procesu ir jāatspoguļo katra kursa darba, bakalaura un maģistra darba avotu apskatā. Minētā darba daļa ļauj spriest par autora apgūtajām patstāvīgā darba iemaņām.

Jebkura avota raksturošanai ir nepieciešams noskaidrot **četrus svarīgākos parametrus**.

Tie ir:

1. avota autors,
2. avota rašanās apstākļi un laiks,
3. avota adresāts,
4. avota mērķis.

Ja šādi dati nav vispārzināmi un nav atrodamīti kādos izdevumos, tos jācenšas noskaidrot, analizējot avotu. Avota autora noteikšana nenozīmē katrreiz noskaidrot tikai tā radītāja vārdu, bet prasa raksturot arī tā sociālo piederību, “politiskos uzskatus” un nostāju notikumos, par kuriem vēsta viņa sastādītais avots. Avota rašanās laiks var būt noteikts arī robežās “no – līdz” vai “ne vēlāk”, “ne agrāk”. Avota rašanās laika noteikšana ir ļoti svarīga, jo palīdz precīzāk noteikt to procesu un notikumu loku, kuri ietekmēja avota autoru un viņa nostāju jautājumos, par ko vēsta avots. Līdzīgā kārtā nosakāms ir arī avota adresāts un mērķis. Ja studentam ir vairāki viedokļi šajos jautājumos, tie darbā obligāti izklāstāmi līdz ar attiecīgo argumentāciju. Gadījumā, ja vēstures literatūrā ir vairāki viedokļi par kādu jautājumu, autoram ir jāizsaka sava attieksme pret šiem viedokļiem. Analizējot avotu, ļoti svarīgi noteikt arī, vai tas ir pirmavots vai kādas citas pakāpes avots. Pēdējā gadījumā ir svarīgi konstatēt, uz kādu pirmavotu bāzes ir izveidots šis avots.

Avotu raksturojumā jāievēro dažādas attiecīgajam periodam vai attiecīgajai avotu grupai **piemītošās īpatnības**. Katrā periodā pastāv specifiskas uzrunas, ievada un nobeiguma formas; daudziem pat 19. gs. beigās un 20. gs. pirmajos gadu desmitos lietotajiem apzīmējumiem ir mainījusies nozīme, kaut arī paši apzīmējumi ir saglabājušies mūsdienu valodā. Novērtējot dokumentāros avotus, jārēķinās ar to, ka dokumenta parakstītājs ne vienmēr ir tā faktiskais sastādītājs (tas sevišķi attiecināms uz valsts vai lielu uzņēmumu dokumentiem), ka dažādas statistiskās ziņas šajos dokumentos radušās uz citu avotu pamata, tāpēc jācenšas tos noteikt. Īpatnējs stāvoklis ir ar dažādiem līgumiem, kas radušies divu vai vairāku pušu vienošanās rezultātā un daudzos gadījumos ir dažādu pretēju viedokļu un uzskatu kompromiss, tāpat nav identiski ar to parakstītāju uzskatiem minētajā jautājumā. Izmantojot dažādus statistiskus krājumus, aptauju un skaitīšanu datus, jāievēro gan attiecīgie instruktīvie norādījumi, kurus ņēmuši vērā skaitīšanu un aptauju veicēji, gan tas, kā vietējās īpatnības piemērotas centralizētajām prasībām. Daudzos gadījumos šādas ziņas sniegtas materiālu krājumu ievada vai nobeiguma paskaidrojumos,

paskaidrojošās piezīmēs utt. Visu minēto iemeslu dēļ zinātnisko darbu autoriem obligāti jāiepazīstas ar izmantoto avotu krājumu ievada un nobeiguma piezīmēm un dažādiem pielikumos izdarītajiem paskaidrojumiem.

Apstrādājot avotus, jāatceras, ka sociālie un politiskie uzskati senajos laikos un viduslaikos bieži vien izpaudās reliģiskā formā. Rakstot darbu par sociālu vai politisku tēmu, ieteicams īsumā iepazīties ar attiecīgā laika kultūras vēsturi, valdošo pasaules uzskatu utt.

Izmantojot **literatūras pieminekļus** kā avotu seno laiku vēsturē, sevišķa vērība ir veltāma rokasgrāmatām un vārdnīcām mitoloģijā, jo antīkā literatūra lielā mērā bija saistīta ar mitoloģiskajiem priekšstatiem un tēliem. Viduslaiku literatūru, savukārt, ietekmēja kristīgā tradīcija.

Strādājot ar avotiem, svarīgi ir pievērst uzmanību īpašvārdu un **vēsturisko terminu** rakstībai. Šim nolūkam var izmantot svešvārdu un īpašvārdu pareizrakstības vārdnīcas, enciklopēdijas un arī latviešu valodā izdoto jaunāko literatūru (ieskaitot mācību grāmatas).

Izmantojot **preses izdevumus**, jāievēro, kādas sociālās vai politiskās grupas interesēs laikraksts vai žurnāls darbojies (darbojas), jānoskaidro redaktora un izdevēja nostāja un uzskati. Nedrīkst aizmirst, ka preses izdevumos ievieto oficiālus materiālus (iestāžu un organizāciju lēmumi, rīkojumi, norādījumi utt.), uz kuriem tāpat attiecināmas visas tās pašas prasības, kuras izvirzītas pārējam dokumentārajam materiālam. Parakstītie materiāli atsedz autoru uzskatus un nav pilnīgi identificējami ar preses izdevuma viedokli.

Izmantojot **atmiņas un memuāru literatūru**, jāņem vērā, vai atmiņu autors ir bijis notikuma aculiecinieks vai par to tikai dzirdējis no citas personas. Ja aprakstīto notikumu no atmiņu pierakstīšanas brīža šķir ilgāks laika posms, ziņas var būt nepilnīgas un neprecīzas. Jāievēro atmiņu autora stāvoklis un attieksme pret aprakstītajiem notikumiem laikā, par kuru stāstīts atmiņās, kā arī viņa tālākā darbība un stāvoklis laikā, kad atmiņas rakstītas. Noteikti ieteicams ņemt vērā iespējamās diskusijas, kas vēstures un citā literatūrā notikušas atmiņās aprakstīto notikumu un atmiņu uzrakstīšanas starplaikā – varbūt tās varēja iespaidot atmiņu autora uzskatu maiņu un personisko attieksmi pret aprakstītajiem notikumiem.

Viss iepriekš minētais pierāda, ar kādu rūpību jāizanalizē izmantojamais avots, norādot uz tā galvenajām īpatnībām un kritiski novērtējot tā izmantošanas iespējas.

Avotu materiālu var iedalīt arī **unikālos un masveida** avotos. Par unikālu uzskatāms ir tāds avots, kam nevaram atrast citu līdzīgu, vai arī tādu, kas netiek pakļauts statistiskiem salīdzinājumiem ar līdzīgiem avotiem. Visi pārējie avoti pēc savas dabas ir masveida avoti vai arī tiek apstrādāti kā masveida avoti. Piemēram, kādas noteiktas personas autobiogrāfija, kas saglabājusies tās lietā, ir

unikāls dokuments šīs personas biogrāfijas pētīšanā, bet masveida avots attiecīgās nozares, profesijas vai uzņēmuma darbinieku sastāva izpētē.

Masveida avotu izmantošana, pakļaujot tos dažāda veida statistiskai analīzei, ir ļoti nepieciešama, jo tā plašāk un argumentēti pamato pierādījumus.

Strādājot ar naratīvajiem (stāstošajiem) vēstures avotiem, vispirms jāiepazīstas ar visu avotu, tikai pēc tam var sākt tā sistemātisku apstrādi. Ieteicams sev atzīmēt un burtiski izrakstīt vai arī izklāstīt saviem vārdiem katru faktu, domu, izteicienu, kas atrodams avotā un, domājams, būs noderīgs tēmas izpētei.

4.3. Darbs ar zinātnisko literatūru

Zinātniskāka pieeja, strādājot pie vēstures jautājumu un problēmu pētniecības, ir iepazīties ar vēstures literatūrā paustajām atziņām un viedokļiem tikai pēc tam, kad par interesējošo tēmu ir savākts, izvērtēts un sistematizēts viss nepieciešamais avotu materiāls. Pretējā gadījumā students var nonākt izlasītās literatūras ietekmē, piemēram, saredzēt avotos to, ko izlasīja literatūrā, un sekot literatūrā atrodamajām atziņām, kas var būt kļūdainas, strīdīgas un pretrunīgas. Tā rezultātā students neizteiks savas domas (bet izteikt tās ir viens no zinātniskā darba pamatnoteikumiem) un darbs zaudēs radoša un zinātniska sacerējuma elementus. Tomēr ne vienmēr šāda secība ir iespējama.

Iesākumā no visa plašā literatūras klāsta ir jāizdala nozīmīgākie darbi, kuriem jāpievērš vislielākā uzmanība. Ieskatu par pētījumu var iegūt no pašas grāmatas – tajā ievietotas īsas anotācijas. Arī grāmatas ievadā, nobeigumā un satura rādītājā var atrast pieturas punktus par tās vai citas publikācijas noderīgumu. Ievadā autors parasti formulē publikācijas mērķi, bet nobeigumā sniedz galveno atziņu kopsavilkumu.

Tālāk ir ieteicams izlasīt atsevišķu nodaļu un apakšnodaļu nobeigumus, kur parasti tēžu veidā ir izteiktas galvenās atziņas. Ir vērts ielūkoties arī izmantoto avotu un literatūras apskatā, jo tajā var uzzināt, kādus materiālus autors darbā ir izmantojis un kādas problēmas un tēmas apskatījis. Arī avotu un literatūras saraksts publikācijas beigās var sniegt svarīgu informāciju. Teiktais attiecināms ne tikai uz monogrāfijām, bet arī uz rakstiem.

Liela uzmanība ir jāpievērš zinātniskā aparāta (atsauču) sistēmai. Atsauces ir sava veida šifrs, no kā var uzzināt, kāda literatūra un kāda avotu bāze darbā ir tikusi izmantota. Atsauces arī atklāj, vai darba autors ir izstudējis jaunāko literatūru.

Zinātnisko pētījumu lasīšanas mērķis darba rakstīšanas procesā var būt dažāds. Lasītāju var interesēt gan darbā publicētais fakts materiāls, gan atziņas un secinājumi, gan lietotie metodiskie paņēmieni.

Dažreiz nepieciešams un noderīgs ir viss, kas ietverts grāmatā vai rakstā. Tāpēc materiālu vākšana, strādājot ar grāmatu, var būt dažāda. Vislabāk materiāla atlasīti sākt tad, kad grāmata jau vienreiz ir izlasīta. Pētījumi jāizstudē ļoti rūpīgi, izrakstot visu, kas ir nepieciešams. Labam konspektam ir jāietver trīs pamatelementi:

- 1) svarīgāko faktus fiksējums;
- 2) šo faktus apstrāde un analīze;
- 3) atziņas, kas izriet no faktus apstrādes un sintēzes.

Strādājot pie bakalaura vai maģistra darba, izmantotās literatūras klāsts būs daudz plašāks un līdz ar to darbs ar literatūru – daudz apjomīgāks, nekā rakstot kursa darbu. Tas studentam jāņem vērā, plānojot darba rakstīšanai nepieciešamo laiku.

5. Kursa darbu, bakalaura darbu un maģistra darbu struktūra un saturs

Kursa, bakalaura un maģistra darbos norādītajā secībā ir jāietver šādas daļas: titullapa, anotācija, satura rādītājs, apzīmējumu (saīsinājumu) saraksts (ja tie darbam nepieciešami), ievads, avotu un literatūras apskats, nodaļas ar apakšnodaļām, secinājumi, izmantoto avotu un literatūras saraksts, pielikumi (ja tie darbam nepieciešami) un dokumentārā lapa (bakalaura un maģistra darbiem).

Titullapu noformē atbilstoši paraugam 4. pielikumā.

Anotāciju sagatavo divās valodās – latviešu un angļu valodā. Pēc saskaņošanas ar programmas direktoru var sagatavot arī papildu anotāciju kādā citā Eiropas Savienības oficiālajā valodā. Anotācijā izklāsta problēmas būtību, pētījuma mērķi, raksturo iegūtos rezultātus. Anotācijas apjoms ir noteikts līdz 850 zīmēm, ieskaitot intervālus.

Satura rādītājā iekļauj visu darba nodaļu un apakšnodaļu virsrakstus, sākot ar ievadu un beidzot ar izmantoto avotu un literatūras sarakstu (vai pielikumiem), to secībā un norādot atbilstošās lapas numuru. Lapas numurē ar arābu cipariem.

Satura rādītāja paraugs ievietots 5. pielikumā.

Ievadā studentam ir jāpamato temata izvēle, aktualitāte un zinātniskais nozīmīgums, jāsniedz ieskats pētāmajā problēmā, jāmin un jāpamato darbā apskatītā laika hronoloģiskās

robežas, skaidri jāformulē darba mērķis un uzdevumi šī mērķa sasniegšanai, kā arī jāpamato darba struktūra.

Temata nozīmīguma pamatojumā obligāti jābūt tā zinātniskajai aktualitātei, kas var izrietēt no:

- problēmas **izpētes pakāpes** (nepētīts, nepietiekami pētīts) vēstures literatūrā;
- jautājuma **traktējuma** vēstures literatūrā (interpretācijas problēmas, novecojuši vai tendenciozi vērtējumi);
- tēmas **īpašās nozīmes** attiecīgā vēstures perioda sabiedriskajā, ekonomiskajā vai politiskajā attīstībā.

Temata izvēles pamatojumu var papildināt ar atsaukšanos uz:

- izcila notikuma gadadienu;
- tēmas sabiedrisko nozīmīgumu;
- savu līdzšinējo pieredzi tēmas izpētē.

Darba mērķa formulējumam ir jābūt īsam, konkrētam un precīzam. Tas dod iespēju pareizi noteikt un saprast darba izpētes objektu. Darba uzdevumiem ir jābūt vairākiem un tiem jāparāda, kas darba autoram pētniecības gaitā ir jāveic, lai sasniegtu izvirzīto mērķi.

Pamatojot darba struktūru, ir jānorāda, kāpēc izvēlēti ir tie vai citi plāna jautājumi. Ja darba temats ir plašs, obligāti jāierobežo to jautājumu loks, kurus darbā izskatīs.

Avotu un literatūras apskatu vienmēr iesāk ar izmantoto avotu raksturojumu. Sākumā vēlams norādīt avota tipu, izcelšanos, valodu, autoru, avota raksturu, nozīmi utt. Sevišķa uzmanība jāpievērš avota ticamības pakāpes noskaidrošanai. Ja darbā tiek izmantoti publicētie avoti, ir jānorāda to izdošanas laiks, kvalitāte, izdevumu un tulkojumu atšķirības. Jānorāda, kāda rakstura ziņas par pētāmo tēmu no attiecīgā avota vai to grupas var iegūt.

Atkarībā no temata specifikas, daļu uzdevumu, kas saistīti ar avotu analīzi, var risināt darba pamatnodaļās, avotu apskatā minot tikai to vispārīgu raksturojumu.

Veidojot avotu un literatūras apskatu, tie viens no otra obligāti ir jānodala kā divas apakšnodaļas..

Analizējot izmantoto literatūru, jāatceras, ka jāraksturo ir nevis visi izlasītie darbi, bet gan tikai nozīmīgākie. Literatūras vērtējumu var veikt gan pēc hronoloģiskā principa, t.i., raksturot darbus pēc to uzrakstīšanas laika, gan pēc valstīm, kurās darbi tikuši publicēti, gan pēc problēmu principa. Darbi jāanalizē pēc to nozīmīguma tēmas izpētē.

Vēsturnieku darbi (monogrāfijas, žurnālu raksti u.c.) jāanalizē, ievērojot kursa darba, bakalaura vai maģistra darba mērķus. Piemēram, ja darba mērķis ir pētīt Latvijas Republikas izglītību un kultūru no laikā 1918.–1940. gadam, tad, raksturojot darbu “20. gadsimta Latvijas Vēsture. II:

Neatkarīgā valsts. 1918–1940”, ir jāanalizē galvenokārt tā darba daļa, kas attiecas uz pētāmajiem jautājumiem.

Raksturojot kādu darbu, ir jānorāda ne tikai, kādi notikumi un parādības tajā aprakstīti, bet arī tas, kā autors tos vērtē, kāda ir viņa koncepcija. Analizējot un salīdzinot darbu ar citiem pētījumiem, ir jānorāda, ko principiāli jaunu tas devis tēmas izstrādē un darba mērķa sasniegšanā, kā arī jāparāda atšķirības dažādu vēsturnieku uzskatos minēto notikumu vai parādību vērtējumā.

Sniedzot izmantotās literatūras vērtējumu, ir jāraksturo arī darba autora izmantoto avotu klāsts, to nozīme attiecīgo koncepciju formulējumos, un jānorāda, cik dziļi un pamatoti tie izanalizēti.

Vērtējot gan avotus, gan literatūru, obligāti jānorāda, kāda ir katra nozīme darba izstrādāšanā un izvirzītā darba mērķa sasniegšanā.

Nodaļas, un ja ir nepieciešamas - **ar apakšnodaļām** veido kursa, bakalaura un maģistra darbu pamatdaļu, kurā secīgi ir atspoguļots apskatāmās tēmas un problēmas pētījums. Var arī pieņemt, ka katrā nodaļā un apakšnodaļās tiek apskatīts viens no darbā ievirzītajiem uzdevumiem – tā gaita un iegūtie rezultāti.

Katrai nodaļai un apakšnodaļai ir jādod virsraksts, kuram ir precīzi jāatbilst tās saturam. Kaut gan katrā nodaļā ir atspoguļots kāds pētāmās problēmas aspekts, tai ir jābūt organiski saistītai gan ar darba virsrakstu, gan citām nodaļām, t.i., katrai nākošajai nodaļai jābūt iepriekšējās loģiskam turpinājumam. Tātad obligāti ir jāpanāk, lai visam darbam vītos cauri tā pamatdoma. Darbs ir jāraksta zinātniskā valodā, lietiski, bez liriskām atkāpēm un frāžainības. Materiāls ir jāizklāsta secīgi, loģiski un saprotami. Rūpīgi jāpārbauda, vai tekstā nav gramatikas un stila kļūdu, kā arī nevajadzīgas atkārtotības. Darbā nav ieteicams lietot pārmērīgi daudz citātu. Tie lietojami gadījumos, kad tie ir sevišķi nozīmīgi un absolūti nepieciešami domas precīzai pamatošanai. Pārējos gadījumos attiecīgo domu labāk atstāt saviem vārdiem. Katra nodaļa jānoslēdz ar iegūtajiem secinājumiem.

Secinājumos, salīdzinājumā ar secinājumiem katras nodaļas nobeigumā, tiek izteikti plašāki vispārinājumi, sniegts analizētā procesa un parādību novērtējums, kā arī slēdzieni, kas izriet no visa darba satura. Secinājumos arī jāatspoguļo jaunais, ko autors devis tēmas izpētē un jānorāda turpmākie pētījuma virzieni. Nedrīkst atkārtoties un vēlreiz pārrakstīt nodaļu beigās dotos secinājumus.

Izmantoto avotu un literatūras sarakstā ir jānorāda visi darbā izmantotie avoti un literatūra. Tā sastādīšana, kā arī avotu un literatūras bibliogrāfiskā apraksta veidošana sīkāk apskatīta nodaļās “Avotu un literatūras saraksta sastādīšana” un “Bibliogrāfisko norāžu veidošanas

piemēri”.

Pielikumos, ja tas ir nepieciešams, iekļauj darbā izmantotos palīgmateriālus: avotu tekstus vai to fragmentus, statistiskās tabulas, zīmējumus, shēmas, kartes, savāktās atmiņas, intervijas, fotogrāfijas u.c., obligāti norādot avotu, no kurienes tie ņemti. To uzdevums ir palīdzēt labāk īstenot darba pamatmērķi. Pielikumu apjoms un noformēšanas veids jāaskaņo ar darba zinātnisko vadītāju.

Dokumentārā lapa ietver sekojošas ziņas:

- 1) darba nosaukumu, fakultāti;
- 2) autora apliecinājumu (parakstu), ka darbs veikts patstāvīgi, ka darbā izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un ka darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai;
- 3) vadītāja rekomendāciju (parakstu) darba aizstāvēšanai;
- 4) atbildīgās personas atzīmi par darba iesniegšanu;
- 5) recenzenta/u datus (vārds, uzvārds, amats, zinātniskais grāds);
- 6) darba vērtējumu.

Dokumentāro lapu noformē atbilstoši paraugam 6. pielikumā. Saturā tā nav jānorāda un nav jānumurē.

6. Avotu un literatūras saraksta sastādīšana

Avotu un literatūras sarakstā ievieto **visus darbā izmantotos** avotus un literatūru tajā valodā, kādā tie sarakstīti. Ja sarakstā ievietojamā darba nosaukums ir krievu valodā, tad nosaukuma atveidošanai izmanto latīņu burtus pēc 7. pielikumā ievietotā parauga. Šādā gadījumā šī sistēma jālieto, arī veidojot atsauces uz krievu valodā rakstītajiem avotiem un literatūru.

Bibliogrāfisko norāžu sarakstu veido, izmantojot alfabētisko kārtojumu. Tajā avoti un literatūra tiek sarindoti alfabēta secībā pēc autora uzvārda vai darba nosaukuma pirmā burta, ja autors nav zināms, vai arī, norādot avotus vai literatūru, kuru nosaukums sākas ar skaitli, un arhīvu fondus, – numerācijas secībā.

Avotu un literatūras sarakstu ievada tālāk lietoto saīsinājumu atšifrējums, piemēram, LNA LVVA – Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvs; LNVM – Latvijas Nacionālais Vēstures muzejs u.c. Sarakstā vispirms norāda avotu un literatūras nosaukumus, kuri sākas ar skaitli (-ļiem), tad seko latīņu alfabēts, kurā iekļauti arī citu valodu (t.sk., latviešu) alfabēti, kas radušies uz latīņu valodas bāzes, un noslēgumā – avoti un literatūra slāvu u.c. alfabētā.

Sarakstu sadala apakšnodaļās: 1) avoti un 2) literatūra, kuras arī parasti tiek iedalītas sīkāk.

Avotu sarakstā sākumā norāda npublicētos avotus, atsevišķi uzskaitot, piemēram, Latvijas Nacionālā arhīva (LNA) Latvijas Valsts arhīva (LVA), Latvijas Valsts vēstures arhīva (LVVA), Latvijas Nacionālā Vēstures muzeja (LNVN), Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes (NKMP) Pieminekļu dokumentācijas centra u.c. avotus, un publicētos avotus – vēstures avotu tekstus, pētāmajā laika posmā izdotās grāmatas, brošūras vai rakstus kādos periodiskajos izdevumos. Literatūras sarakstā uzskaita monogrāfijas, žurnālu un avīžu rakstus, zinātnisku konferenču materiālus, recenzijas u.c. par pētāmo tēmu. Arī katrā avotu un literatūras saraksta apakšnodaļā jāievēro alfabētiskā vai skaitliskā secība (atkarībā no avota vai literatūras veida). Arī viena autora vairākus darbus uzskaita alfabētiskā secībā pēc darbu nosaukumiem. Uzziņu materiālus (enciklopēdijas, rokasgrāmatas, vārdnīcas un tml.) var izdalīt kā atsevišķu apakšnodaļu “Uzziņu literatūra”. Saraksta noslēgumā tiek norādīti elektroniskie informācijas avoti.

Avotu un literatūras sarakstā ievietotie materiāli ir jānumurē.

Izmantoto avotu un literatūras bibliogrāfisko aprakstu piemēri skatāmi 8. nodaļā.

7. Atsauces, citāti, piezīmes un to atveide

Atsauce ir īsa norādes forma, ko lieto, lai parādītu, ka izmantots ir cita autora darbs vai ideja. Tā arī ļauj konstatēt, no kāda izdevuma ņemta ideja vai citāts, kā arī noteikt tā atrašanās vietu (lappusi vai lapu) šajā avotā.

Uz izmantotajiem avotiem un literatūru jāatsaucas (jānorāda bibliogrāfiskā norāde) gadījumos, kad tekstā:

- 1) minēts citāts;
- 2) dots skaitlisks materiāls;
- 3) pieminēts vai aprakstīts kāds piemērs vai vienreizējs gadījums, kas nav vispārzināms;
- 4) izklāstīts kādas personas teiktais vai uzskati;
- 5) ir pieminēts kāds avots, zinātnisks pētījums, raksts.

Atsauce nav nepieciešama vispārzināmai idejai vai izteicienam, kura autors nav identificējams. Gadījumos, kad rodas šaubas par atsauces nepieciešamību, jāizšķiras par labu atsauces veidošanai. Citātam ir jābūt iekļautam pēdiņās. Ja tajā ir izdarītas kādas izmaiņas, tām jābūt norādītām ar trīspunkti (...). Atsevišķu vārdu izmaiņa cita autora tekstā nedod tiesības pretendēt uz šo tekstu kā paša radītu. Pastarpinātas citēšanas gadījumos jānorāda gan citāta (vai idejas) tiešais autors, gan arī šā autora darbs, no kura šis citāts ņemts.

Pastāv vairākas atsauču atveides sistēmas. Kurša darbu, bakalauru darbu un maģistra darbu izstrādē vēstures zinātnē pieņemts lietot zemsvītras atsauces. Tās novieto katras lapas apakšējā

daļā zem svītras, numurējot pieaugošā secībā katras lapas robežās vai arī vienlaidus visa darba ietvaros, lietojot funkciju *Footnote*. Atsaucēs tiek izmantota valoda, kurā ir uzrakstīts avots vai literatūra.

Zemsvītras atsaucēs var tikt ietvertas arī **piezīmes**, lai sniegtu papildus vai paskaidrojošas ziņas par darbā pieminētu personu, faktu un tml., un tādējādi atslogotu darba pamattekstu. Atsaucēm un piezīmēm parasti tiek lietota viena kopēja numerācija.

Veidojot atsauci un piezīmi, tekstā aiz citāta, fakta vai domas izklāstījuma jāraksta atsaucē numurs, ko ģenerē Microsoft Office Word programma lietojot funkciju *Footnote*:

... 1995. gadā¹ ...

Ja atsauce liekama teikuma beigās, tad tai jāatrodas aiz punkta:

... vēsturnieks E. Dunsdorfs to definē kā zemnieku grimšanu nabadzībā.¹

Lappuses beigās zem svītras jāatkārto attiecīgais cipars un jāsniedz avota vai literatūras **bibliogrāfiskais apraksts** tādā veidā, kā norādīts nākamajā nodaļā “Bibliogrāfisko norāžu veidošanas pamatprincipi”.

8. Bibliogrāfisko norāžu un atsauču veidošanas pamatprincipi

Bibliogrāfisko norāžu un atsauču atveidē metodiskās vadlīnijas seko “Latvijas Universitātes Žurnāls. Vēsture”, ko izdod LU VFF, rakstu noformēšanas vadlīnijām. VFF studenti un akadēmisko grādu pretendenti kā paraugu var izmantot arī šo žurnālu, kas pieejams elektroniskā versijā LU Bibliotēkas DSpace: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/46431>.

Norāžu veidošanas pamatā ir sekojoša atsaucē elementu secība un interpunkcija, ja tā ir monogrāfija vai rakstu krājums:

Autors. Nosaukums. Izdošanas vieta laiks.

Autoru norāda:

VĀRDS UZVĀRDS. Izdošanas vieta laiks. Autora vārdu un uzvārdu atveido ar kapitēliem (samazinātiem lielajiem burtiem, smallcaps)

Ja autori ir vairāki, to vārdi un uzvārdi savstarpēji atdalāmi ar komatu:

VĀRDS UZVĀRDS, VĀRDS UZVĀRDS. Izdošanas vieta laiks. Ja persona vai personas ir teksta sastādītāji vai izdevēji (nevis autors/autori), tas jānorāda iekavās aiz personas/personu

vārda/vārdiem): VĀRDS UZVĀRDS (sast.). vai: (red.).

Ja izdevums ir svešvalodā, tad lieto attiecīgos saīsinājumus: angļu valodā – (ed.) vai (eds.), vācu – (Hg.) vai (Hgg.).

Ja autors nav norādīts, bet ir zināms, viņa vārds un uzvārds liekami kvadrātiekvās (tas pats, ja ziņas par autoru ir nepilnīgas):

[VĀRDS UZVĀRDS].

V[ĀRDS] UZVĀRDS.

Nosaukuma norādīšanā jāievēro sekojošie principi:

Vispirms jānorāda **virsraksts**, un ja ir, tad arī **apakšvirsraksts**, respektīvi

AUTORS. Virsraksts. Apakšvirsraksts. Izdošanas vieta laiks.

Ja darbs ir vairākos sējumos, tad nosaukuma atveidošana norādē ir sekojoša:

AUTORS. Nosaukums, x. sēj. Izdošanas vieta laiks.

vai

AUTORS. Nosaukums, x. d. Izdošanas vieta laiks.

vai

AUTORS. Nosaukums, x. izd. Izdošanas vieta laiks.

(X – sējuma, daļas, izdevuma numurs un tml. (burtnīca – burtn., sērija – sēr. u.c.)

Ja sējumam, daļai, sērijai u.c. ir nosaukums, to liek aiz kola:

AUTORS. Nosaukums, sēj.: sējuma nosaukums. Izdošanas vieta laiks.

Ja titullapā dotas kādas papildus norādes, piemēram – par to, ka konkrētais izdevums ir konferences tēzes vai materiāli, tās liekamas darba nosaukuma beigās aiz slīpsvītras:

AUTORS. Nosaukums / konference. Izdošanas vieta laiks.

Ja darbs ir viens no kādas sērijas izdevumiem, sērija un tās sējuma numurs (ja tāds ir norādīts) liekams aiz nosaukuma iekavās:

AUTORS. Nosaukums (sērija, sēj.). Izdošanas vieta laiks.

Ja autori nav norādīti, atsauce sākas ar darba virsrakstu.

Tālāk seko informācija par darba izdošanas vietu un laiku:

AUTORS. Nosaukums. Izdošanas vieta gads.

Ja nav norādīta izdošanas vieta, tad raksta:

s.l. (sine loco)

Ja nav norādīts izdošanas gads, tad raksta:

s.a. (sine anno)

Norāde uz izmantoto vai citēto lappusi/ēm seko beigās:

AUTORS. Nosaukums. Izdošanas vieta gads, xx. lpp.

vai

AUTORS. Nosaukums. Izdošanas vieta gads, xx.–xxx. lpp.

Lappušu apzīmējumos, kārtas skaitļu atveidojumā un to savstarpējā secībā ar lappuses apzīmējumu jāvadās pēc tās valodas gramatikas likumiem, kurā darbs sarakstīts:

x.-xxx. lpp., šeit xx. lpp.

pp. x-xxx, here p. xx.

S. x-xxx, hier S. xx.

Piemēri

Monogrāfija vai kolektīvs izdevums:

ANDRIS RUBENIS. Dzīve un kultūra Eiropā absolūtisma un apgaismības laikmetā. Rīga 1996, 95. lpp.

(vai, piem.: 5.–7. lpp.)

LUDMILA APSĪTE, ROBERTS ĶĪLIS, JURIS ROZENVALDS. 17.-18. gadsimta Rietumeiropas filozofija.

Rīga 2010, 39. lpp.

Monogrāfija (vai kolektīvs izdevums) ar apakšvirsrakstu, sējumiem, piederību sērijai:

ANDRIS CAUNE (red.). Senā Rīga. Pētījumi pilsētas arheoloģijā un vēsturē, 3. sēj. Rīga 2001.

HERMANIS KINDERS, VERNERS HILGEMANIS. Pasaules vēstures atlants, 1. d.: No pirmssākumiem līdz Franču revolūcijai. Rīga [2004], 207.–210. lpp.

Latvijas vēstures un historiogrāfijas problēmas 1918-1990. Latvijas vēsturnieku komisijas 2012.–2013. gada pētījumi (Latvijas Vēsturnieku komisijas raksti, 28. sēj.). Rīga 2015.

Atsaucei uz rakstu žurnālā, avīzē vai rakstu krājumā pēc komata lieto norādi – prepozīciju latīņu valodā – “In”, kas nozīmē “kur”, tam seko žurnāla, avīzes vai rakstu krājuma nosaukums (kā augstāk minētajā paraugā), beigās tiek norādīts **lappušu** kopējais apjoms no–līdz un atsevišķās citētās / izmantotās lappuses:

AUTORS. Nosaukums. In: SASTĀDĪTĀJS/-I. Nosaukums. Izdošanas vieta gads, x.-xx. lpp., šeit x. lpp.

Raksts krājumā:

MĀRTIŅŠ LŪSĒNS. Daugavas labā krasta izbūve Rīgas pilsētā 15.–18. gs. In: INGRĪDA VIRSE (sast.). Latvijas arheoloģija. Pētījumi un problēmas. Rīga 2002, 112.–135. lpp.

Raksts žurnālā:

ĒRIKS JĒKABSONS. Poļu minoritāte Latvijas Republikā. In: Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1993, Nr. 2, 85.–101. lpp., šeit 90. lpp.

Raksts laikrakstā:

AIJA KĻAVIŅA. Berlīne atklāj nezināmo VDR mākslu. In: Diena, 25.09.2003., 17. lpp.

Kirilicā rakstītais teksts jāatveido latīņu burtiem. Paraugi atrodami 7.pielikumā un:

<http://translit.vai>

<https://www.lvi.lu.lv/lv/LVIZ.htm> (Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls > Vadlīnijas rakstu noformēšanai)

Atsauce uz publikāciju internetā:

Pilna bibliogrāfiskā norāde parastajā kārtībā. Pieejams: *interneta adrese* (skatīts: xx.xx.xxxx.).

Ar x apzīmēts datums.

Ja publikācija pieejama gan drukātā veidā, gan internetā, tad raksta: Pieejams arī: *seko pilna drukātās teksta versijas nosaukums*.

Piemērs:

KASPARS KĻAVIŅŠ. Baltijas vāciešu un latviešu kopīgā pagātne. In: Diena, 19.03.2003, 15. lpp.

Pieejams arī: <http://www.historia.lv/publikacijas/publicist/kljavins01.htm> (skatīts: 16.12.2018.).

Atsaucoties uz arhīva materiāliem, vērā jāņem sekojošais norādes veidošanas princips
Dokuments. Arhīvs, ziņas par dokumenta topogrāfiju.

Sniedzot norādi par dokumentu, jāievēro sekojošie punkti:

- jānorāda dokumenta autors / sastādītājs VĀRDS UZVĀRDS, ja tas ir zināms;
- dokumenta nosaukums, kas ietver norādi uz tā veidu – vēstule, lēmums, pavēle, protokols u.c., jāformulē latviešu valodā (jo studiju darbs tiek rakstīts latviešu valodā);
- ja dokumenta oriģināls ir sastādīts citā valodā, tā aiz nosaukuma jānorāda kvadrātiekvāšs;
- jānorāda dokumenta sastādīšanas vieta un datums (ja ir zināms);

Piemērs:

Valsts eksāmena komisijas protokols, Rīga, 28.05.1976.

Izziņa par Borisa Vipera darbību Maskavas universitātē [kr. val.], Rīga, 15.08.1927.

Kā otrā tiek dota informācija par arhīvu, kurā glabājas attiecīgais dokuments. Te jāņem vērā: Ja iepriekš darbā ir dots saīsinājumu saraksts, tad norāda attiecīgo abreviatūru. Ja iepriekš darbā nav dots saīsinājumu saraksts, tad jānorāda pilns arhīva nosaukums oriģinālajā valodā un jānosauc turpmākais saīsinājums, kā arī jānosauc arhīva atrašanās vieta.

Latvijas Nacionālais arhīvs, Latvijas Valsts vēstures arhīvs, Rīga (turpmāk: LNA LVVA)

Rossiiskij Gosudarstvennyj istoricheskiy arhiv, Sanktpēterburga (turpmāk: RGIA)

Dokumenta topogrāfija ir katrā arhīvā lietotā sistēma dokumentu uzskaitēi, kas ietver sevī arī norādes par tā atrašanos arhīva glabātavā. LNA LVVA, piemēram, tas tiek norādīts ar fonda, apraksta un lietas numuriem. Norādot lapu vai lapaspušu skaitu ir jābūt īpaši uzmanīgam, jo dažādās lietās var būt atšķirīga numerācija – vienā lietā var būt numurētas lapas to secībā lietā (lp.), kamēr citā katra lapas puse, respektīvi – lapaspuse (lpp.).

Piemērs:

Valsts eksāmena protokols, Rīga, 28.05.1976. In: Latvijas Valsts arhīvs, fonds Nr. 1340 (Latvijas Valsts Universitāte), apraksts Nr. 12 (Mācību daļa), lieta Nr. 100 (Valsts eksāmenu komisija).

Atsauce:

Valsts eksāmena protokols, Rīga, 28.05.1976. In: Latvijas Valsts arhīvs, Rīga (turpmāk: LVA), 1340-12-100, 3.–5. lp.

Ja nepieciešams darbā atsaukties uz iepriekš pieminētu dokumentu, tad jālieto **saīsinātās atsauces**. Te jāievēro sekojošais princips:

UZVĀRDS, Saīsināts nosaukums, xx. lpp.

vai

UZVĀRDS et al., Saīsināts nosaukums, xx. lpp.

Parasti saīsināto nosaukumu veido no pirmajiem nosaukuma vārdiem vai kāda atslēgas vārda.

Piemērs:

GVIDO STRAUBE. Latvijas brāļu draudzes diārijs (jaunākais noraksts) jeb Hernhūtiešu brāļu draudzes vēsture Latvijā. Rīga 2000. 2. lpp.

Saīsinātā atsauce:

Straube, Latvijas brāļu draudzes diārijs, 2. lpp.

vai

Straube, Diārijs, 2. lpp.

Līdzīgi veido atkārtotās atsauces uz rakstiem. Saīsinātās atsauces gadījumā žurnāls, krājums u.c., kur raksts ievietots, netiek norādīts.

UZVĀRDS, Saīsināts raksta nosaukums, xx. lpp.

Ja atsauces uz to pašu darbu seko viena otrai, tad raksta:

Ibidem. Piemēram: Ibidem, 15.–18. lpp.

Ibidem, pp. 15–18.

Ibidem, S. 15–18.

Atsauces uz seno laiku avotiem ir jānoformē atbilstoši starptautiski pieņemtajiem Oksfordas standartiem. Proti, atsauce jāliek teikuma beigās, iekavās, norādot autora (ja autoram pieder vairāki sacerējumi, arī attiecīgā darba) saīsināto formu latīņu valodā (3- 4 pirmie burti), kā arī norādot attiecīgās grāmatas, nodaļas un panta numerāciju. Grāmatas vai nodaļas (ja nav dalījuma grāmatās) numerācija jāuzrāda romiešu cipariem, bet pantu vai teikumu numerācija – arābu cipariem.

Piemēram, atsauce uz Hērodota “Vēstures” II grāmatas 20. paragrāfa 15. teikumu izskatās šādi:
(Hdt. II. 20. 15.).

Atsauce uz kādu Plūtarha sacerēto biogrāfijas “Aleksandrs Lielais” II nodaļas 12. paragrāfa 3.-5. teikumu. izskatās šādi:

(Plut. Alex. II. 12. 3-5).

Visu akadēmisko izdevumu un antīko autoru saīsinājumu saraksts ir pieejams Oksfordas klasiskās vārdnīcas mājaslapā: <http://oxfordre.com/classics/page/abbreviation-list/>

Sastādot literatūras sarakstu, jāņem vērā cits princips, proti – mainās secība ziņās par autoru:
Uzvārds, Vārds. Nosaukums. Vieta gads.

Literatūras saraksts jākārtos pēc alfabēta. Latīņu burtiem atveidotais grāmatas nosaukums, kas oriģinālā ir kirilicā, literatūras sarakstā jāierindo saskaņā ar latīņu alfabētu.

9. Tabulu un attēlu noformēšana

Tabulu vai attēlu atrašanās vietu tekstā vai pielikumos, kā arī noformēšanas veidu jāaskaņo ar darba zinātnisko vadītāju.

Katrai tabulai un attēlam (skat. 8. pielikumu) ir jābūt norādītam kārtas numuram, virsrakstam un avotam, no kura attiecīgais attēls vai ziņas tabulas sastādīšanai iegūti. Piemēram, 2.3. *tabula* vai 2.3. *att.* – pirmais skaitlis ir nodaļas numurs, bet otrais – tabulas vai attēla kārtas numurs šajā nodaļā.

Tabulas numurē slīprakstā augšējā labajā stūrī virs tabulas, savukārt, attēla numuru slīprakstā raksta zem attēla. Gan tabulas, gan attēla virsrakstu raksta ar 11 punktu burtiem treknrakstā (*bold*).

Aiz tabulu un attēlu virsrakstiem punktus neliek.

10. Darbu tehniskais noformējums

Kursa, bakalaura un maģistra darbi jāizstrādā literārā latviešu valodā.

Darbam jābūt datorsalikumā uz A4 formāta lapām, kurām apdrukāta viena lappuse. Burtu lielums ir 12 punkti, fonts – *Times New Roman*, nodaļu virsrakstu burtu lielums – 14 punkti, atstarpe starp rindām – 1,5. Atkāpes no lapas malām: 30 mm – no kreisās puses, 20 mm – no labās puses un 20 mm – no augšas un apakšas.

Jaunu rindkopu sāk ar 1 cm lielu atkāpi. Katrai nodaļai jāsakas jaunā lappusē. Lapa nedrīkst beigties ar virsrakstu. Nodaļu virsrakstus raksta ar lielajiem burtiem, bet apakšnodaļu virsrakstus – ar mazajiem burtiem treknrakstā (*bold*). Aiz virsraksta punktu neliek. Virsraksta attālums no iepriekšējā un turpmākā teksta ir viena rinda. Lapas tiek numurētas, izņemot titullapu, kura tiek ieskaitīta kopējā apjomā, bet numurēta netiek. Numerāciju veic ar arābu cipariem.

Izstrādātie bakalaura un maģistra darbi ir jāsgatavo divos datorizdrukas eksemplāros, no kuriem viens jāiesien cietos vākos. Teksts uz vāka jānoformē atbilstoši 7. pielikumā iekļautajam paraugam.

Darbu elektroniskajai kopijai jābūt *PDF (Portable document format)* formātā. Tajā ir jāietver anotācijas latviešu un angļu valodā. Vienas anotācijas pieļaujama apjoms, ieskaitot atstarpes, ir 850 zīmes.

Kursa, bakalaura un maģistra darbu apjoms lielā mērā ir atkarīgs no temata, taču vēlams, lai kursa darbam tas nepārsniegtu 30 lapas A4 formātā, bakalaura darba tekstuālajā daļā (bez pielikumiem) no 50 līdz 60, bet maģistra darbā – ne mazāk par 60 lapām.

11. Darbu iesniegšana

Kursa un noslēguma darbu nosaukumu precizējumi veicami līdz šādiem datumiem:

Kursa darbiem – līdz 1. jūnijam;

Bakalaura darbiem – līdz 10. martam;

Maģistra darbiem – līdz trešā studiju semestra 21. decembrim.

Kursa un noslēguma darbi jāiesniedz:

1. kursā kursa darbs ir jānodod darba vadītājam līdz 15. jūnijam;

2. kursā kursa darbs ir jāiesniedz dekanātā līdz 10. jūnijam;

Bakalaura un maģistra darbi ir jāiesniedz dekanātā līdz 25. maijam.

Bakalaura un maģistra darbi ir jāiesniedz divos iesietos datorizdrukas eksemplāros (vāka paraugu skat. 9.pielikumā) pielikumā un elektroniskas kopijas veidā.

Darba elektronisko kopiju students augšupielādē LUISā. Konvertējot kopiju PDF formātā, to saglabā ar nosaukumu, kuru veido studējošā uzvārds, vārds un studenta apliecības numurs, piemēram, Berzins_Janis_jb00011. Nosaukumu veido bez garuma un mīkstinājuma zīmēm. Noslēguma darbu saglabā un augšupielādē vienā failā, kura lielums nedrīkst pārsniegt 50 MB. Atsevišķi tiek iekopētas darba anotācijas latviešu un angļu valodā (katras anotācijas apjoms ir 850 zīmes).

Darba vadītājs ar savu parakstu apliecina noslēguma darba atbilstību fakultātes domes apstiprinātajām prasībām un rekomendē to aizstāvēšanai. Darba vadītāja parakstītus divus noslēguma darba datorizdrukas eksemplārus students iesniedz attiecīgās studiju programmas metodiķei, kura pārbauda, vai darba elektroniskā kopija ir ievadīta LUIS, un ar savu parakstu apliecina darba saņemšanu. Tālāk darbs tiek nodots izskatīšanai recenzentam (-iem). Studentam ir tiesības iepazīties ar sava darba recenziju ne vēlāk kā 24 stundas pirms darba aizstāvēšanas.

Pieceja aizstāvamo darbu elektroniskajām kopijām ir darba vadītājam, recenzentam un noslēguma pārbaudījumu komisijas locekļiem.

Cietajos vākos iesietais eksemplārs pēc darba aizstāvēšanas tiek uzglabāts fakultātē, otrs eksemplārs – atdots studentam, elektroniskā kopija tiek arhivēta LU noteiktajā kārtībā. Ar noslēguma darbu elektronisko kopiju pilnu tekstu interesenti var iepazīties Bibliotēkas sadaļā IS ALEPH sistēmā, izmantojot LANET piešķirto lietotājvārdu un paroli.

12. Kurša darbu, bakalaura un maģistra darbu aizstāvēšana un vērtēšana

Lai attīstītu sava zinātniskā darba prezentēšanas un aizstāvēšanas iemaņas, kas nepieciešamas noslēguma (bakalaura un maģistra) darba aizstāvēšanā, studentam otrajā (neklātienes programmā – trešajā) mācību gadā ir jāizstāv savs kurša darbs. Tā norise līdzinās bakalaura darba aizstāvēšanas gaitai, kas aplūkota zemāk, taču tajā parasti piedalās attiecīgās akadēmiskā personāla darba grupas docētāji, nevis noslēguma pārbaudījumu komisija.

Bakalaura vai maģistra darba aizstāvēšana notiek attiecīgi bakalaura vai maģistra noslēguma pārbaudījumu komisiju atklātās sēdēs, par kuru norises datumu bakalaura vai maģistra grādu pretendenti tiek iepriekš informēti. Sēdēs ir jābūt iesniegtiem aizstāvamā darba 2 eksemplāriem un oponenta (-u) recenzijai.

Bakalaura un maģistra darba aizstāvēšanas kārtība ir sekojoša:

Bakalaura vai maģistra gala pārbaudījumu komisijas priekšsēdētājs ziņo par pretendentu: nosauc aizstāvamā darba tēmu, darba vadītāju un recenzentu. Tad tiek dots vārds bakalaura vai maģistra grāda pretendenta – aizstāvamā darba autoram. Pretendentam atvēlētais uzstāšanās laiks ir 5 līdz 7 minūtes. Šai laikā pretendents iepazīstina ar tēmu un aizstāvamā darba pamatnostādņiem (nekādā ziņā nepārstāstot pašu darba saturu), galvenajiem veiktā pētījuma secinājumiem. Uzstāšanās formai jābūt brīvai, tomēr var nolasīt iepriekš sagatavotu tekstu. Pēc pretendenta uzstāšanās pārbaudījumu komisijas locekļi uzdod pretendentam jautājumus par aizstāvamo darbu. Jautājumus drīkst uzdot arī citi klātesošie.

Pēc tam vārds tiek dots aizstāvamā bakalaura vai maģistra darba recenzentam (-iem), kurš (-i) analizē un vērtē aizstāvēšanai iesniegto darbu – izmantoto avotu bāzi, prasmi strādāt ar avotiem, māku vispārināt un sintezēt vēstures materiālu. Pieļaujama uzstāšanās ilgums – līdz 20 minūtēm. Pēc recenzenta (-u) uzstāšanās komisijas locekļi aicina aizstāvamā darba autoru atbildēt uz recenzenta (-u) izteiktajām piezīmēm un jautājumiem.

Noslēgumā var uzstāties bakalaura vai maģistra darba zinātniskais vadītājs, iepazīstinot ar bakalaura vai maģistra grāda pretendenta pētnieciskā darba gaitu, problēmām un novērtējot paveiktā rezultātus. Maksimālais uzstāšanās ilgums – 5 minūtes.

Noslēguma darbu vērtēšana notiek slēgtās bakalaura vai maģistra darbu pārbaudījumu komisiju sēdēs pēc visu sēdē paredzēto darbu noklausīšanās. Vērtēšanā ņem vērā:

- 1) darba kvalitātei;
- 2) darba autora ziņojumu (prasmi zinātniski, koncentrēti un argumentēti iepazīstināt ar veikto

- pētījumu, formulēt secinājumus, norādīt turpmākos iespējamus pētījuma virzienus);
- 3) atbildes uz komisijas jautājumiem un prasmi diskutēt.
- Darbu aizstāvēšanas rezultāti tiek publiskoti pēc sēdes.

13. Apelācijas kārtība

Students ir tiesīgs iesniegt apelāciju par bakalaura un maģistra darba aizstāvēšanas un vērtēšanas procesu triju darba dienu laikā pēc pārbaudījuma rezultātu paziņošanas.

Apelācija jāiesniedz fakultātes apelācijas komisijas priekšsēdētājam.

Komisija izskata studenta iesniegumu triju darba dienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas.

Uz komisijas sēdi uzaicina apelācijas iesniedzēju un noslēguma pārbaudījuma komisijas priekšsēdētāju vai viņa vietnieku. Komisijas lēmumu studentam izsniedz rakstveidā.

Students var iesniegt apelāciju mācību prorektoram par procedūras pārkāpumiem fakultātes apelācijas komisijas darbā ne vēlāk kā nākamajā darba dienā pēc lēmuma saņemšanas pievienojot fakultātes apelācijas komisijas lēmumu.

Mācību prorektors izskata studenta iesniegumu piecu darba dienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas un rakstiski informē studentu par pieņemto lēmumu. Prorektora lēmums ir galīgs.

1. pielikums

Vēstures un filozofijas fakultātes

Vēstures bakalaura studiju programmas direktoram

Vēstures un filozofijas fakultātes

Vēstures bakalaura studiju programmas

___ kursa studenta (-es)

St. apl. Nr. _____

iesniegums.

Lūdzu 20___./20___ak.g. apstiprināt kursa darba tēmu:

Darba vadītājs (-a): _____

Datums:

Paraksts:

Saskaņots: darba vadītājs _____

Darba temats un vadītājs apstiprināti:

20___g. _____

Vēstures bakalaura studiju programmas direktoram

Vēstures un filozofijas fakultātes

Vēstures bakalaura studiju programmas

____ kursa students (-e)

Stud. apl. Nr. _____

iesniegums.

Lūdzu atļaut man 20____./20____. akadēmiskajā gadā rakstīt **bakalaura darbu**

Angļu val: _____

Par darba vadītāju apstiprināt _____

Datums:

Paraksts:

Darbu piekrītu vadīt: _____

Darba temats un vadītājs apstiprināti

20____.g. _____

Vēstures BSP direktors: _____

Vēstures un filozofijas fakultātes
Vēstures maģistra studiju programmas direktoram

Vēstures un filozofijas fakultātes
Vēstures maģistra studiju programmas
1.kursa studenta (-es)

Stud. apl. Nr. _____

iesniegums.

Lūdzu atļaut man rakstīt maģistra darbu:

Angļu val: _____

Par darba vadītāju apstiprināt _____

Datums:

Paraksts:

Darbu piekrītu vadīt: _____

Darba temats un vadītājs apstiprināti:

20 .g. _____

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
VĒSTURES UN FILOZOFIJAS FAKULTĀTE
VĒSTURES UN ARHEOLOĢIJAS NODAĻA

Vēstures bakalaura (maģistra) studiju programmas

1.kursa students

Jānis Vēsturnieks

stud. apl. Nr. _____

DARBA NOSAUKUMS

KURSA (BAKALaura, MaģISTRA) DARBS

Darba zinātniskais vadītājs
Dr. habil. hist., profesors
Jānis Latvietis

RĪGA 2019

SATURS

Anotācija.....	3
Annotation.	3
Ievads.....	4
Avotu un literatūras apskats.	7
1. Nodaļas nosaukums	11
1.1. Apakšnodaļas nosaukums.....	11
1.2. Apakšnodaļas nosaukums.....	17
1.3. Apakšnodaļas nosaukums.....	21
2. Nodaļas nosaukums	27
2.1. Apakšnodaļas nosaukums.....	27
2.2. Apakšnodaļas nosaukums.....	38
3. Nodaļas nosaukums	44
3.1. Apakšnodaļas nosaukums.....	44
3.2. Apakšnodaļas nosaukums.....	52
Secinājumi	59
Izmantoto avotu un literatūras saraksts.	62
Pielikumi	
1.pielikums. Nosaukums... ..	67
2. pielikums. Nosaukums.....	69

Bakalaura (maģistra) darbs “Darba nosaukums” izstrādāts LU Vēstures un filozofijas fakultātē Vēstures un arheoloģijas nodaļā.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums ir veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Jānis Vēsturnieks /Paraksts/ 25.05.20____.

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: profesors Dr. hist. Jānis Latvietis/Paraksts/ ____05.20____.

Recenzents: docents Dr.hist. Jānis Gudrinieks

Darbs iesniegts 25.05.20__.

Metodiķe:

Darbs aizstāvēts bakalaura (maģistra) gala pārbaudījuma komisijas sēdē ____05.20____
protokola Nr. ____, vērtējums _____

Komisijas sekretārs:

Kirilicas burtu pārrakstīšana latīņu burtos

Kirilica	Latīņu burti
а	a
б	b
в	v
г	g
д	d
е	e
ё	e
ж	zh
з	z
и	i
й	i
к	k
л	l
м	m
н	n
о	o
п	p
р	r
с	s
т	t
у	u
ф	f
х	kh
ц	ts
ч	ch
ш	sh
щ	shch
ъ	”
ы	y
ь	,
э	e
ю	iu
я	ia

Attēla paraugs

1.1. att. Agrā dzelzs laikmeta māla trauki no Salenieku kapulauka (pēc Cimermane I. Spodrinātā keramika Latvijā, 3. att., 101. lpp.)

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

BAKALaura (MAģISTRA) DARBS

RĪGA 2020